

Måltider i vård och omsorg

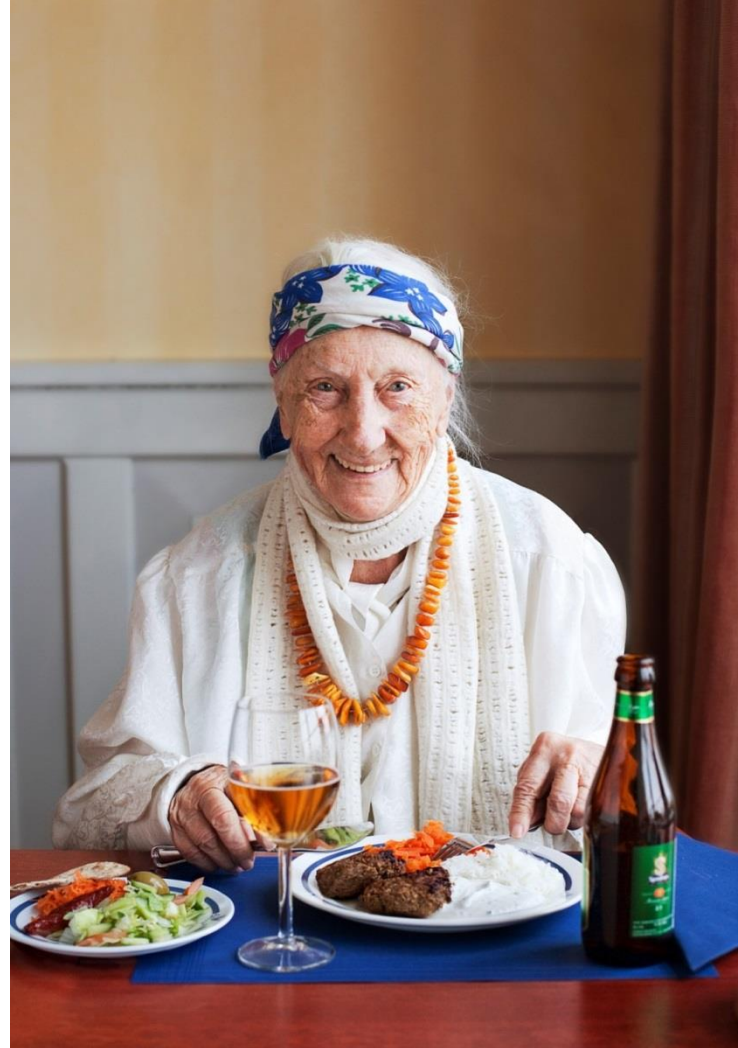
Vägledning, ansvar och patientsäkerhet

Anna-Karin Quetel

Nationellt kompetenscentrum för
måltider i vård, skola och omsorg,
Livsmedelsverket

Monica Pehrsson

Socialstyrelsen

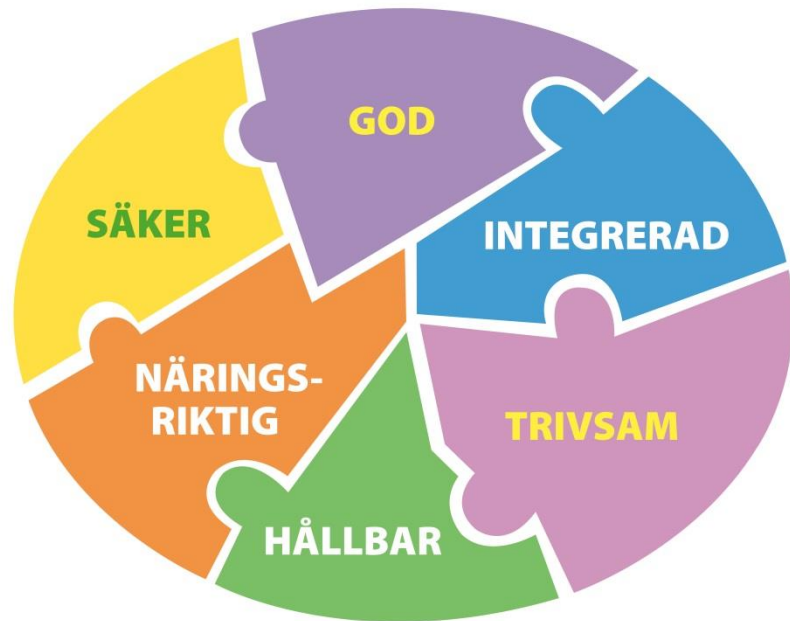

Bra måltider kan...

Främja god och jämlik hälsa

Öka välbefinnandet

Bidra till hållbar utveckling

”Välbefinnande kommer inte ur näringsriktig kost utan av att måltiden är en stund på dagen att se fram emot.

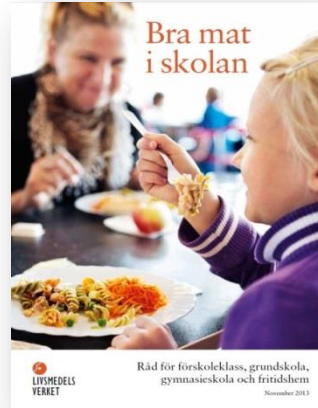
För omsorgsmottagaren måste resultatet bedömas ur ett helhetsperspektiv.”

Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg om äldre personer SOU 2017:21

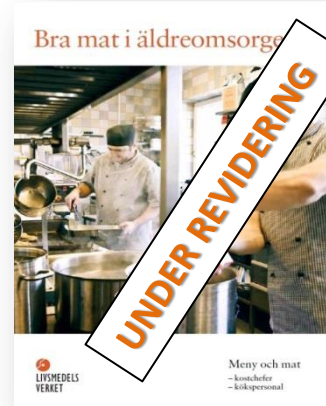
Råd till skola, vård och omsorg

2016

2013

2011

2014

Varför revidera råden?

- Nordiska Näringsrekommendationer 2012 ersatte SNR och därmed grundkosterna
- Socialstyrelsens föreskrift *Förebyggande av och behandling vid undernäring* (SOSFS 2014:10)
- Ny ansvarsfördelning
- Dialogmöten

Kvaliteten behöver höjas!

Bra mat läker

Att täcka behovet av energi och näring är nödvändigt för att bevara hälsa och funktion, förebygga sjukdom och för att medicinsk behandling ska ge bästa möjliga effekt.

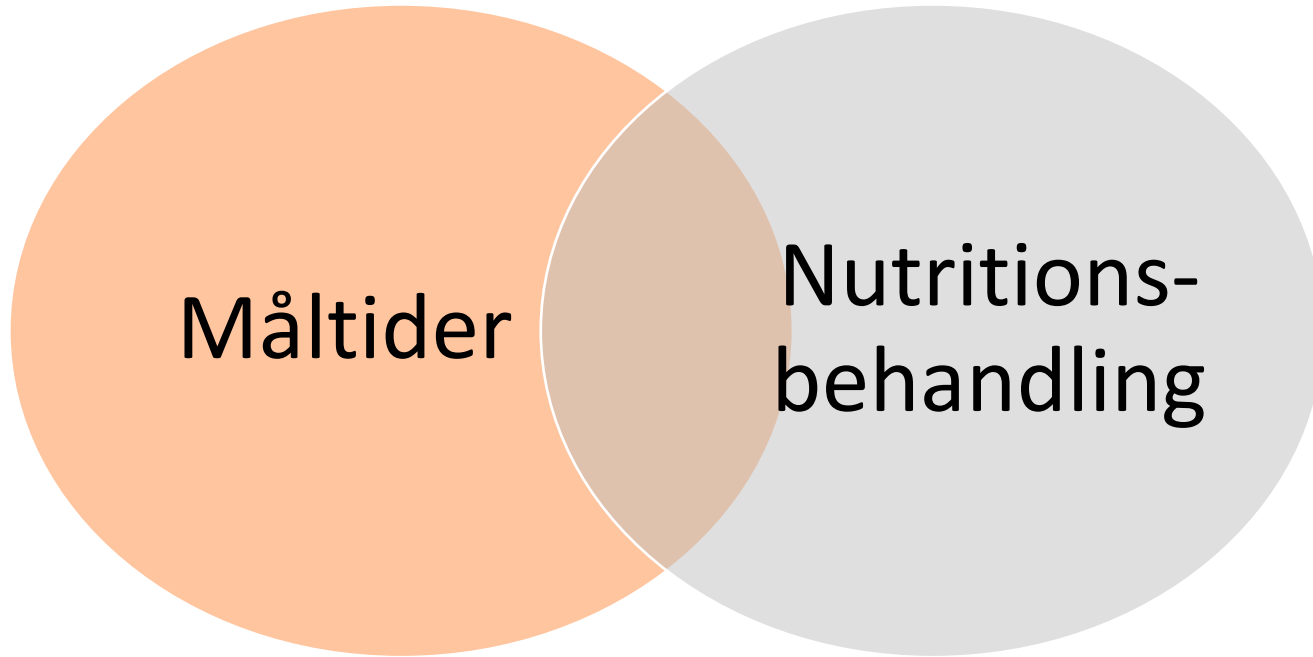

Vetenskapliga underlag

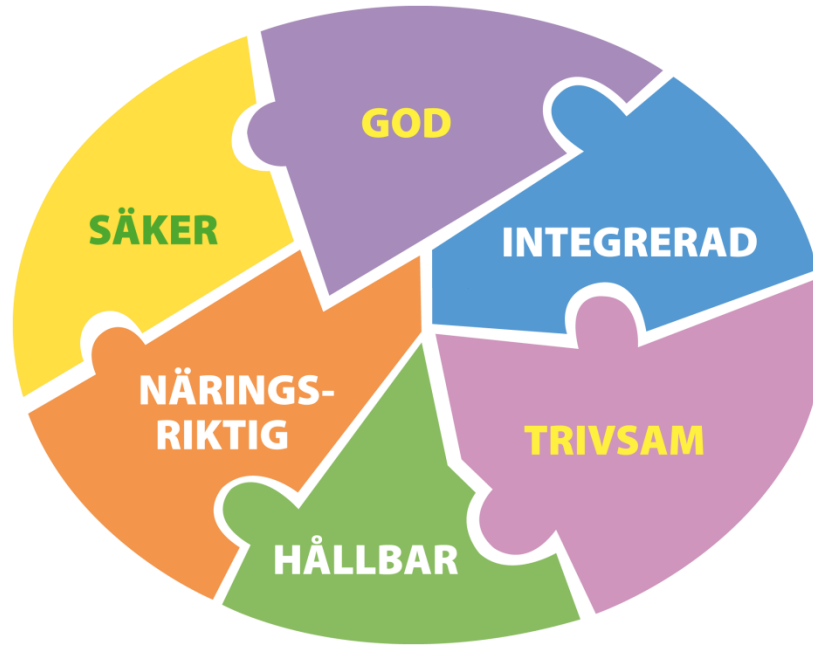
- Många sköra/sjuka äldre har eller riskerar undernäring
- Individens rätt att
 - få behålla sitt sätt att leva, sina vanor kring mat och måltider
 - få delta i beslut kring mat och måltider
- Institutionella ramverket dominerar – äldres önskemål kan inte tillgodoses på grund av strukturen
- Vikten av ”protected mealtimes”
- Otydlig ansvarsfördelning kring måltiderna

Mat eller medicin?

Mer fokus på helhet än detaljer

Dialoger kring grundkoster 2013-17

Grundkosterna har inte fungerat i praktiken

- gett falsk trygghet
- begränsat valmöjlighet och kommunikation
- lagt fokus på huvudmåltider och näringsinnehåll istället för på att matgästen äter

Se över helheten kring grundkosterna, inte bara anpassning till NNR

Ramar för den näringsmässiga kvaliteten, men med utrymme för flexibilitet, kreativitet, kulinarisk kvalitet och individanpassning

Ta chans att tänka helt nytt!

Nya råd – Näringsriktighet

- NNR 2012 är utgångspunkt – maten och måltiderna anpassas utifrån individens vanor och önskemål
- Vid liten aptit
 - Många små energi- och proteintäta måltider, spridda över dygnet
 - Nattfastan inte längre än 11 timmar

Mindre portioner

Utkast på anpassad
tallriksmodell

Normal portion

Energinivå: 8-12 MJ
Fett: 25-40 E%
Protein: 10-20 E% (15-20 över 65 år)
Fibrer: 25-35 g/d
Vitaminer/mineraler: referensvärden

+ fett
- fibrer

+ fett
- fibrer

Mindre portion

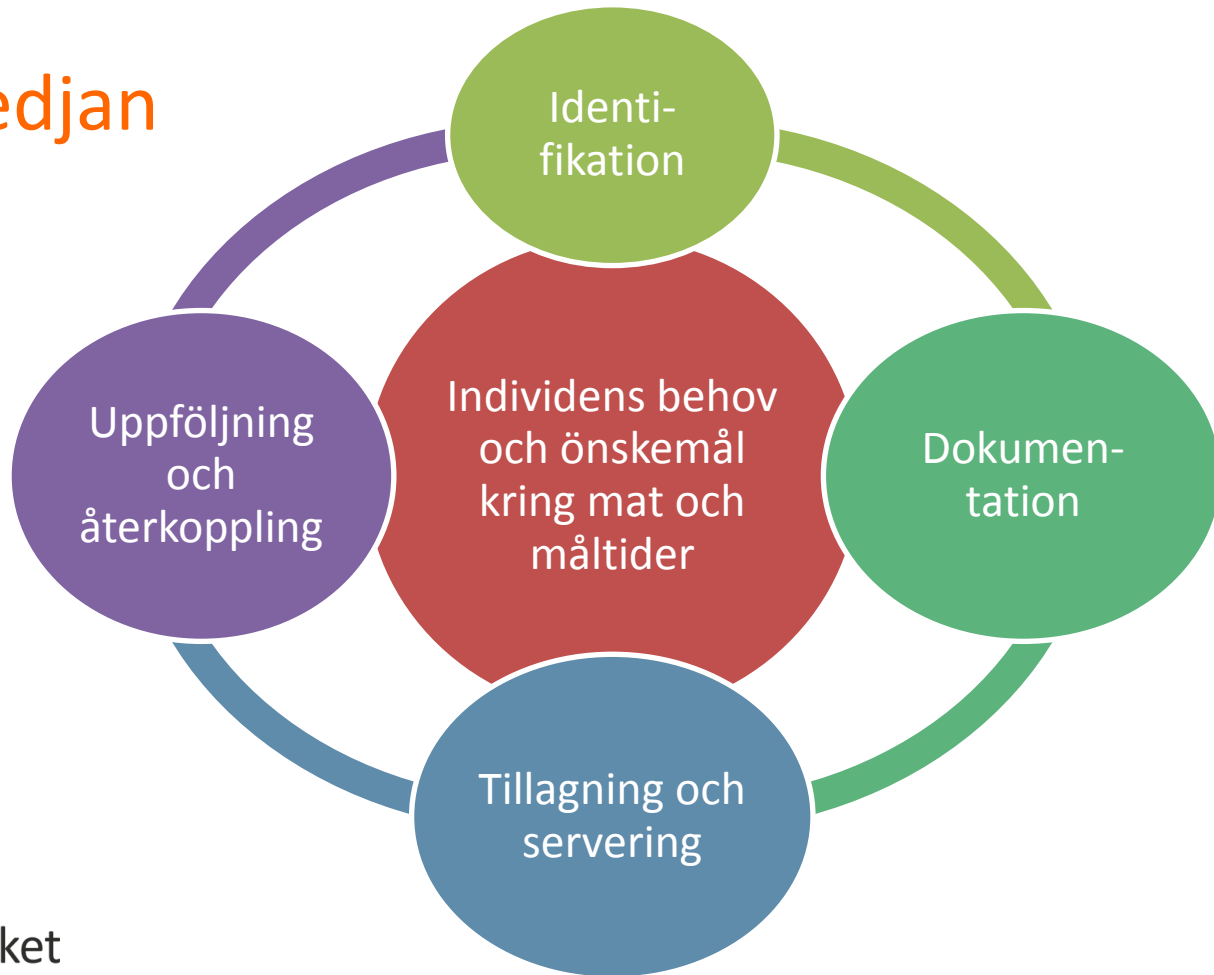
Energinivå: 8-12 MJ
Fett: högre
Protein: högre
Fibrer: lägre
Vitaminer/mineraler: samma

Måltidsordning för ett högre energi- och näringsintag

- Ett brett utbud med små maträtter, förrätter, efterrätter, mellanmål och drycker som håller en hög näringsmässig kvalitet
- Mellanmålen minst lika viktiga som huvudmålen
- Små måltider och drycker bör kunna erbjudas vid fler tillfällen än de ordinarie måltiderna
- Undvik längre sammanhängande perioder av fasta – nattfastan högst 11 timmar

Måltidskedjan

Bra ~~mat~~ måltider i äldreomsorgen

Remissversion
oktober 2017

Lansering i början
av 2018

Mål

- Matgästen i centrum
- Helhetsperspektiv
- Professionellt arbete med utrymme för egna beslut
- Samverkan

Kontakt

Anna-Karin Quetel

anna-karin.quetel@slv.se

018-17 56 04

livsmedelsverket.se/maltider

maltidsbloggen.se

Twitter: @Maltiden

Socialstyrelsens arbete om undernäring

Monica Pehrsson
Leg dietist, MSc

Gällande undernäring finns idag

Föreskriften Förebyggande av och behandling vid undernäring, SOSFS 2014:10

Både hälso-och sjukvården och omsorgen har skyldighet att ha rutiner för att förebygga och upptäcka undernäring, och när det gäller sjukvården även att behandla.

Allmänna råd

Rutiner exempelvis för när vårdgivaren ska remittera patienten till en annan vårdgivare.

Föreskrifter

Bindande regler som bestämmer hur verksamheter ska agera.

Gällande undernäring finns idag

Vägledning

Näring för god vård och omsorg, 2011

- ger underlag till kunskapsbaserad vård
- heltäckande
- en del om undernäring
- stödjer förbättringsarbete och kvalitetsarbete

Behov att se över innehållet i vägledningen.

Sedan januari 2017

- Ny ansvarsfördelning

Livsmedelsverket/Socialstyrelsen

- Livsmedelsverket: generella näringsrekommendationer om offentliga måltider på sjukhus och inom omsorgen
- Socialstyrelsen: kunskapsstöd om nutritionsbehandling vid undernäring, samt vid behov vid specifika sjukdomstillstånd

Kunskapsstöd om undernäring

Om att förebygga, upptäcka, utreda och behandla undernäring hos vuxna. Ev. både rekommendationer och kompetenshöjning.

Målgrupp: Chefer och personal i hälso- och sjukvård och socialtjänst

Klart december 2018

Förstudie

- Kartlagt var hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens behov av kunskapsstöd är störst
- Förslag på prioriterade områden och målgrupper för kunskapsstöd/ rekommendationer

- Hearingar med representanter för patienter, anhöriga, professioner
- Telefonintervjuer med kommundietister
- Litteraturgenomgång

Resultat av telefonintervjuer med kommundietister

- Stora variationer i kunskapsnivå hos sjuksköterskor och undersköterskor, samt variation i utbildningssatsningar.
- Undernäring ses ofta som något naturligt
- Sjuksköterskans åtgärder gäller oftast endast lunchmålet.
- Rutiner finns oftare i särskilt än i ordinärt boende, MNA-SF är mest använt.
- Föreskriften om undernäring 2014:10 är till hjälp, men förståelse för den ibland bristfällig.

Resultat av telefonintervjuer med kommundietister

- Det behövs ett gemensamt nationellt kunskapsstöd.
- Emfas i vikten av tidig upptäckt.
- Riktat till undersköterskor, sjuksköterskor, planerare och chefer.
Kan även riktas till de äldre.
- Som underlag för gruppdiskussioner.
- Webbaserat.

Resultat från hearing om undernäring med yrkesföreträdare, brukare, patienter

- Framför allt finns svårigheter i det ordinära boendet
- Chefer inom äldreomsorgen prioriterar inte arbetet med undernäring, ökat stöd från ledning behövs
- Föreskriften om undernäring 2014:10 är inte allmänt känd
- Utbildningsbehovet finns inom alla yrkesgrupper inkl. biståndshandläggare och chefer
- Kommunikation och vårdkedja viktigt att belysa
- Webbutbildning vore bra

Övrigt hos Socialstyrelsen

Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom

- Remissversion kom i början av året
- Jämfört med förra versionen mindre om kostbehandling i den
- Slutversion 13 december 2017

Nationella riktlinjer är ett stöd vid prioriteringar och ger vägledning om vilka behandlingar och metoder som olika verksamheter i vård och omsorg bör satsa resurser på.

Övrigt hos Socialstyrelsen

Fallprevention

Stöd riktat både till vårdpersonal och äldre.

Balansera mera, kampanj v. 40.

Broschyr *Tips och råd att förhindra fallolyckor i vardagen*. En del om mat.

Filmer, 2 samt 8 minuter

Webbaserat

Samlat stöd för patientsäkerhet

- Beskriver hur du som arbetar i hälso- och sjukvården kan förebygga vårdskador.
- Risk för undernäring ingår som en del under Risker och vårdskador

Andra områden

- Att förebygga
- Säkerhetskultur
- Om en patient drabbas

<https://patientsakerhet.socialstyrelsen.se/>

**Mer information finns på:
www.socialstyrelsen.se**